

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-116>

**NEW APPROACHES TO UNDERSTANDING
THE ADMINISTRATIVE-LEGAL NATURE OF SERVICE
IN THE NATIONAL POLICE**

**НОВІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-
ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ**

Zhumatii I. A.

Postgraduate Student

*National Academy of Internal Affairs
Kyiv, Ukraine*

Жуматій І. А.

аспірант

*Національна академія внутрішніх
справ
м. Київ, Україна*

Адміністративно-правову природу відносин у сфері проходження служби в органах Національної поліції визначає сутність цього поняття, співвідношення з іншими правовідносинами та специфічні ознаки. Звернувшись до поняття, теорією адміністративного права закріплено, що адміністративно-правові відносини в широкому розумінні – це форма соціальної взаємодії публічної адміністрації та приватних осіб, що виникає на підставі адміністративно-правових норм із метою забезпечення прав та свобод людини і громадянина, нормального функціонування громадянського суспільства й держави, учасники якої мають суб'єктивні права і несуть юридичні обов'язки [1, с. 33]. Т. А. Плугатар, С. М. Лелет надають авторське визначення адміністративно-правових відносин у сфері управління в Національній поліції України, під яким слід розуміти різновид правових відносин у сфері державного управління, що виникають, розвиваються і припиняються на основі відповідних адміністративно-правових норм, конкретних життєвих фактів, з якими нерідко пов'язана дія цих норм, а також ініціативи суб'єктів управління у формі їх активної поведінки, унаслідок чого досягаються зовнішній та внутрішній повсякденний керуючий вплив на ієрархічну та територіально розгалужену систему органів та підрозділів, а також окремих посадових осіб Національної поліції України з метою забезпечення ефективності реалізації поліцейських функцій [2, с. 110–120]. До структурних складових адміністративно-правових відносин у сфері управління в Національній поліції України віднесено: суб'єкти, об'єкти, зміст, юридичний факти (факти), ініціатива суб'єкта управління у формі його активної

поведінки. Зміст сукупності цих елементів дозволяє розкрити специфіку, характер та особливості управлінських відносин у Національній поліції України, а також встановити їх місце в системі адміністративно-правових відносин у сфері державного управління [2, с. 110–120].

Таким чином, адміністративні відносини у сфері проходження служби в органах Національної поліції доцільно визначати як врегульовану нормами адміністративного права форму публічно владної взаємодії, що виникає, змінюється і припиняється між уповноваженими суб'єктами публічної адміністрації у системі Національної поліції та поліцейськими, кандидатами на службу або іншими залученими особами з приводу добору, прийняття на службу, її проходження, службового переміщення, оцінювання, заохочення, дисциплінарної відповідальності, професійної підготовки, соціального і правового забезпечення, а також припинення служби, унаслідок чого забезпечується організаційна спроможність поліції виконувати покладені на неї функції та реалізується публічний інтерес у підтриманні правопорядку й безпеки. Такі правовідносини мають управлінський і службово організаційний характер, оскільки ґрунтуються на юридично визначеній компетенції та ініціативі уповноважених керівників і органів, реалізуються через владні рішення і процедури, передбачають наявність кореспондуючих суб'єктивних прав і юридичних обов'язків сторін, а їх предметом є не приватний інтерес як такий, а належна організація службової діяльності у ієрархічно побудованій системі поліції при одночасному забезпеченні гарантій прав і свобод людини і громадянина, трудових та соціальних прав поліцейського і дотриманні принципів законності, пропорційності та службової дисципліни.

Взагалі, правові відносини поділяються на види в залежності від галузей національного права (законодавства), від функцій та завдань, які постають перед певною галуззю права, в межах якої виникають правовідносини, можливий також їхній поділ на два основні види: 1) регулятивні правовідносини (іноді їх іменують "правовстановлюючі" правовідносини, підкреслюючи, що тут йдеться про нормальний процес реалізації об'єктивного та суб'єктивного права, про відповідне виконання юридичних обов'язків) - це такі правові відносини, через які здійснюється безпосереднє регулювання суспільного життя - встановлення прав і обов'язків тощо; 2) охоронні правовідносини, тобто такі, які "оформлюють" кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та інші види юридичної відповідальності, застосування інших юридичних санкцій. Відповідно до того, чи є правовідносини регулятивними чи охоронними, визначаються підстави їхнього виникнення: перші виникають з

правомірних дій суб'єктів, другі – з протиправних дій і пов'язані з застосуванням державного примусу [3, с. 15].

При класифікації виникає логічне запитання щодо розмежування відповідних правовідносин. Зокрема, основними критеріями розмежування адміністративних і трудових правовідносин під час кадрових процедур у Національній поліції є об'єкт, суб'єкт і особливості (зміст) даних правовідносин, про які йшлося вище. Зокрема, об'єктом адміністративних правовідносин під час кадрових процедур у Національній поліції України є діяльність органів поліції, пов'язана із виконанням покладених на неї державою функцій і повноважень, як правило, владно- розпорядчого характеру, і контролем за їх виконанням – у сфері виконавчої влади та у внутрішньо-управлінській сфері під час організації добору й приймання на службу в поліції, розстановки кадрів, атестування, присвоєння й позбавлення спеціальних звань, тощо. Натомість, об'єкт трудових правовідносин під час кадрових процедур у Національній поліції становить діяльність органів поліції щодо підготовки професійних і кваліфікованих кадрів, навчання й підвищення кваліфікації, оптимального використання праці й забезпечення проходження служби – встановлення й регулювання оптимальних умов праці, у т.ч. режиму робочого часу й відпочинку, оплати праці, трудової дисципліни, охорони й безпеки праці, тощо [4, с. 40]. Розмежовуючи правовідносини під час кадрових процедур в Національній поліції за суб'єктом таких відносин, В. Грітчина відмітила, що в адміністративних правовідносинах обов'язково однією із сторін виступає суб'єкт владних повноважень (держава в особі уповноваженого органу Національної поліції, керівник органу поліції відповідного рівня, відповідні підрозділи й структури відповідно до ієрархічної структури поліції і т.п.), а у випадку трудових правовідносин сторонами є орган Національної поліції (уповноважений державою) як роботодавець, претенденти на прийняття на службу й безпосередньо працівники органів поліції [4, с. 40].

Отже, адміністративно-правова природа відносин у сфері проходження служби в органах Національної поліції виявляється у тому, що вони становлять врегульовану нормами адміністративного права систему публічно владних службово організаційних зв'язків, через яку держава забезпечує формування, функціонування та належну керованість кадрового корпусу поліції як інституції, покликаної реалізовувати поліцейські функції, охороняти права і свободи людини та підтримувати публічний правопорядок і безпеку, що виникають, змінюються і припиняються як безпосередньо в силу приписів закону, так і внаслідок прийняття управлінсько розпорядчих актів, охоплюють регулятивний вимір нормального проходження служби, включно з

добором, призначенням, переміщенням, оцінюванням, навчанням, заохоченням і соціальними гарантіями, та охоронний вимір реагування на порушення службових вимог через дисциплінарні та інші передбачені законом механізми відповідальності, що підкреслює їх функціональну двоєдність у забезпеченні стабільності й законності службового процесу. Визначальною рисою таких відносин є спеціальний суб'єктний склад і нерівність сторін, оскільки принаймні один учасник незмінно наділений державно владними повноваженнями й компетенцією ухвалювати обов'язкові рішення, а зміст прав і обов'язків сторін формує єдину систему повноважень, яка становить основу адміністративно правового статусу органів та посадових осіб поліції, забезпечуючи внутрішній керуючий вплив у ієрархічно та територіально розгалуженій структурі. Водночас розмежування цих відносин із трудовими, цивільними та кримінальними процесуальними правовідносинами підтверджує їх самостійність як виду публічних управлінських відносин, оскільки у службовій сфері поліції вирішальними є не приватно договірні засади чи диспозитивність, а імперативне регулювання, спрямоване на забезпечення публічного інтересу, службової дисципліни, добросовісності й професійної придатності персоналу, без чого ефективне виконання завдань Національної поліції є неможливим.

Література:

1. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / В. Галуцько, П. Діхтєвський, О. Кузьменко та ін. ; за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 584 с.
2. Пługатар Т. А. Адміністративно-правові відносини у сфері управління в Національній поліції України. Наука і правоохорона. 2020. № 2. С. 110–120.
3. Харитонова О.І. Адміністративно-правові відносини: концептуальні засади та правова природа : автореф. дис. д-ра юрид. наук: 12.00.07. Одеса, 2004. 36 с.
4. Грітчина В. Ю. Адміністративно-правове забезпечення кадрових процедур в Національній поліції України: дис. канд. юрид. наук. Київ, 2017. 199 с.